

De nieuwsbrief is een initiatief van de "Werkgroep Groene Dominicus", bestaande uit Hans Opschoor, Cokkie van Santen, Einar Sies.
e-mail: groen@haagsedominius.nl

In dit nummer

- Interview 'Hoe belangrijk is het milieu voor jou?'
- De tuin van Bethel
- Zonnepanelen
- Kort nieuws
- Klimaatcompensatie goed voor het milieu?
- Milieutip

Hoe belangrijk is het milieu voor jou?

Trees Duivesteijn geïnterviewd door Anje Tak

De werkgroep Groene Dominicus krijgt nauwelijks reacties vanuit de Haagse Dominicus. Komt dat omdat het milieu er niet leeft, of omdat de werkgroep niet goed bezig is? Een goede reden om zomaar wat mensen te benaderen met vragen als 'Hoe belangrijk is het milieu voor jou?' en 'Wat doe jij aan duurzaamheid?'. Voor dit nummer vroegen we Anje Tak om iemand daarover te interviewen.

Einar Sies

Einar had mij gevraagd iemand uit de Haagse Dominicus te interviewen over duurzaamheid. Dat wilde ik wel, maar wie kies je dan uit? Op een zondag raakte ik na de viering met mijn buurvrouw, Trees Duivesteijn, in gesprek over het slotlied van de viering, "Dit ene weten wij" van Henriette Roland Holst. Het werd een heel leuk gesprek maar moest abrupt afgebroken worden omdat Trees door een taxi opgehaald werd.

Een reden dus om met haar een afspraak te maken en ons gesprek bij haar thuis voort te zetten. Trees, alleenstaand, woont op een bovenhuis vlakbij de Haagse markt. Ze woont in het voormalig ouderlijk huis. Zo'n 70 jaar geleden zag zij vanuit het achterraam de weilanden. Nu kijkt ze op een flat, een loods en een woonwagencamp.

Met heel veel plezier is zij 36 jaar onderwijzeres geweest op een basisschool. Op haar 59ste ging ze met pensioen. "Zo'n oud mens moet je niet voor de klas laten staan, dat is voor niemand leuk". Maar het lesgeven kon ze toch niet laten en dus heeft ze daarna ruim 10 jaar 4 ochtenden per week les gegeven aan vluchtelingen. Met een aantal heeft ze nog steeds contact.

Ze is nu 90 jaar en niet meer erg mobiel. Er zijn de nodige lichamelijke kwalen.

Trees vindt dat haar leeftijd haar beperkt in de mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan een duurzame samenleving.

Wat ze kan, doet ze, zoals zuinig omgaan met de verwarming. Maar ze vindt het heel vervelend dat ze bijvoorbeeld lichamelijk niet meer in staat is haar plastic- en glasafval naar de desbetreffende containers te kunnen brengen. (papier wordt door iemand opgehaald).

Daarnaast gebruikt ze veel meer plastic dan een aantal jaren geleden. Ook dat heeft met leeftijd te maken. Wil ze zelf kunnen koken dan moet ze voorgesneden groenten kopen en dat is in plastic verpakt. Zo ook haar medische hulpmiddelen. Die zijn van plastic en worden in plastic verpakt aangeleverd.

Dat alles verdwijnt bij het restafval. Ze zegt het meer dan vervelend te vinden dat ze zoveel plastic weggooit. "Het houdt me echt bezig".

Soms gaat ze naar de Haagse Markt en dan neemt ze haar eigen verpakkingsmateriaal mee.

Trees houdt er niet van anderen de les te lezen dus ze zal mensen niet snel aanspreken op gedrag met betrekking tot duurzaamheid.

Wel vertelt ze anderen waarom zij bepaalde keuzes maakt of zou maken. Zoals geen vliegereizen maken. Maar zij vindt dat iedereen zijn / haar eigen keuzes moet maken en zijn of haar eigen verantwoordelijkheid daarin heeft.

Trees vindt dat ouderen een taak hebben om aan (klein-) kinderen voor te leven hoe je op een bewuste manier met milieu kan omgaan. Vertel kinderen als ze bij je zijn waarom je afval scheidt of waarom je de verwarming lager zet en dergelijke. Er blijft vast wel iets hangen van jouw goede voorbeeld.

Duurzaamheid, zorg voor het milieu is voor mensen die aan de onderkant van de samenleving zitten minder aan de orde dan bij degenen die een goed inkomen hebben, is Trees haar stelling.

Als je nauwelijks financieel rond kan komen dan heb je alle energie nodig om te overleven en dan is er weinig energie over om te denken aan duurzaamheid. Bovendien is er ook geen geld om bijvoorbeeld biologische producten te kopen.

Om die reden vindt Trees dat er een betere verdeling van de welvaart moet komen en dat het een taak van de overheid is om de rijken niet rijker te laten worden. Een eerlijker verdeling van middelen komt de duurzaamheid ten goede.

Trees zegt dat het thema duurzaamheid zeker aan de orde moet komen in de diensten van de Haagse Dominicus. Het hoeft niet in elke viering aan bod te komen maar zij stelt voor om er een serie aan te besteden.

De milieutips op de liturgie vindt Trees zinnig omdat het haar aan het denken zet.

Aan het eind van het gesprek bindt Trees mij op het hart om toch ook te vooral te noteren dat zij het heel belangrijk vindt dat er zonnepanelen op het dak van de Bethel komen!

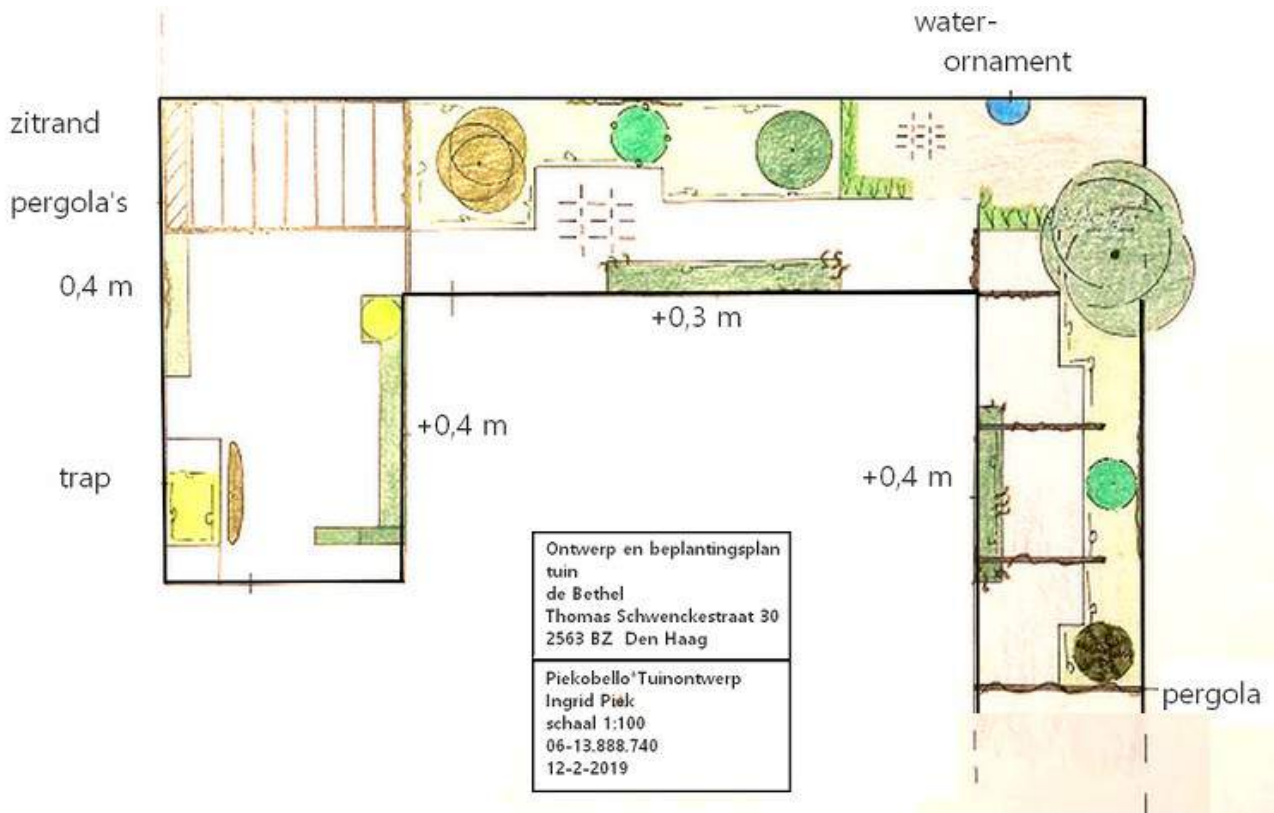
Anje Tak

De tuin van Bethel

Het ontwerp van de tuin is nu klaar (zie de foto) en er zijn offertes aangevraagd.

In de loop van 2019 gaan we fondsen werven en voorbereidende werkzaamheden doen. Voor een gedeelte kunnen we dat met vrijwilligers doen.

Vanaf eind 2019 gaan we – stapsgewijs – beginnen met de realisatie.

Zonnepanelen

Het plan

Bij de start van het project zijn we uitgegaan van 22 zonnepanelen op het schuine dak van Bethel en 10 panelen op het platte dak. (zie de foto hiernaast waarop de panelen zijn ingetekend.)

Die 32 zonnepanelen leveren dan bijna alle benodigde elektrische energie voor Bethel.

De geraamde kosten hiervoor zijn € 12.500 ex BTW.

Bijdragen / giften

Toezegging van de Haagse Diaconie (eigenaar van Bethel): (De diaconie staat garant tot max € 14.000)	€ 9.000
Haagse Dominicus – toezegging bestuur (uit reserve)	€ 1.000
- giften van leden	€ 2.075
- opbrengst 3 collecten	€ 425
>>>> Haagse Dominicus totaal	€ 3.500
Andere gebruikers van Bethel (incl koor HD en opbrengst ruilbeurs)	€ 1.650
	+
totaal	€ 14.150

Zoals het er nu naar uitziet hebben we dus genoeg geld voor het project.

Stand van zaken

De afgelopen tijd is er enkele keren overleg geweest met bouwcommissie van de Diaconie. In de eerste helft van maart 2019 zijn 3 bedrijven uitgenodigd om een offerte te doen. Op het moment dat deze nieuwsbrief wordt geschreven zijn de offertes nog niet binnen.

Welstandscommissie

De zonnepanelen op het schuine dak zijn zichtbaar vanaf de straat.

Als de welstandscommissie dit niet accepteert, zijn er twee opties:

1. De zonnepanelen worden voorzien van een rode kleur. Ze zijn hierdoor minder opvallend. Dit heeft alleen zin als de welstandscommissie dit goedkeurt. Nadelen zijn de hogere prijs van de panelen en een 15%-20% lager rendement.
2. Op het schuine dak alleen zonnepanelen leggen die niet zichtbaar zijn vanaf de straat. Dan kunnen er veel minder zonnepanelen op het schuine dak liggen en zal dus niet het hele elektriciteitsverbruik met zonne-energie kunnen worden opgewekt.

Uit mondelinge uitlatingen van de bedrijven lijkt een levertijd van 2 maanden na toestemming van de welstandscommissie haalbaar. Hoe lang de welstandscommissie nodig heeft voor een uitspraak is ons niet bekend.

Kort nieuws

- **5 mei 2019 – (na de) Dag van de aarde**
Op 22 april is het wereldwijd 'Earth Day', Dag van de Aarde. Dit jaar valt Earth Day op tweede Paasdag. We besteden aandacht aan het thema Aarde op 5 mei, de eerste viering na 22 april. Als voorlopig thema hebben we gekozen 'De tuin waar je morgen mag leven'.
- **26 november 2019 – Workshop Superwaar**
Over keuzen bij het kopen van voedsel. Een vervolg op de workshop 'God in de supermarkt' van 1 november 2018.

Klimaatcompensatie goed voor het milieu?

(Einar Sies)

'Reis klimaatneutraal! Betaal wat extra voor je reis, en de reisorganisator laat bomen planten die de CO₂-uitstoot van de reis compenseren.' schrijven de reisbureaus.

Is dat goed voor het milieu of toch niet? Een nadenkertje.

Klimaatneutraal reizen

Automotoren en vliegtuigmotoren verbranden meestal benzine, aardgas of soortgelijke stoffen. Bij die verbranding ontstaan water en CO₂. CO₂ is een gas dat licht doorlaat maar warmte tegenhoudt. Het zonlicht wordt dus door CO₂ doorgelaten. Dat licht verwarmt de aarde, maar de warmte die de aarde uitstraalt wordt door CO₂ tegengehouden; hoe meer CO₂ in de dampkring, hoe meer warmte wordt tegengehouden. Daardoor wordt de aarde warmer, met allerlei heel nare gevolgen.

(Loof-)bomen nemen juist CO₂ op en zetten dat om in glucose, een soort suiker. Slimme mensen bedachten toen: als we nu eens bomen planten om de CO₂ die (o.a. door vliegtuigen) wordt uitgestoten te absorberen. En dat is wat bij klimaatneutraal reizen gebeurt. Wie klimaatneutraal wil reizen betaalt bij het boeken van een reis een bedrag waarvan bomen worden geplant om de CO₂-uitstoot van die reis te absorberen. Mooi toch?

Bedenkingen

Toch zijn er bedenkingen tegen het principe van klimaatneutraal reizen:

Zo is het niet altijd duidelijk of van het geld dat de reiziger betaalt echt bomen worden geplant. En of er wel voldoende bomen worden geplant. Ook worden soms bomen geplant op grond van arme boeren, die zo letterlijk hun bestaansgrond kwijtraken.

Die punten zouden moeten worden opgelost met een betere controle.

Fundamenteel is het volgende punt: de bomen nemen CO₂ op en zetten die om in o.a. glucose. Maar als de boom dood gaat en het hout verrot of wordt verbrand, wordt de glucose weer omgezet in o.a. CO₂. De verwijdering van CO₂ door bomen is dus tijdelijk.

Ik las onlangs in de Volkskrant een artikel over de Zweedse milieupsycholoog Patrik Sörqvist. Sörqvist stelt dat mensen met CO₂ compensatie *hun geweten sussen*. Je komt dan in de verleiding om die verre reis toch te maken omdat de CO₂-uitstoot wordt gecompenseerd. En de CO₂-uitstoot is niet de enige reden waarom vliegvluchten schadelijk zijn, de luchtverontreiniging door andere schadelijke uitlaatgassen en het verbruik van grote hoeveelheden brandstoffen blijft.

Het is te vergelijken met wat er gebeurde na de invoering van LED-lampen. De besparing aan elektrische energie was veel kleiner dan eerder was gedacht. Niet omdat er iets mis was met de LED-lampen, maar omdat mensen nu veel meer LED-lampen gingen gebruiken, omdat ze dachten 'dat maakt niet uit, want ze zijn erg zuinig'.

De beste energiebesparing op een vliegtuigreis is niet een 'klimaatneutrale' vliegtuigreis, maar een treinreis of nog beter helemaal geen reis.

Milieutip

Een voor de hand liggende tip na het artikel hierboven.

Je wilt op vakantie en rekening houden met de natuur en het klimaat?

Dan kies je het liefst niet voor vliegen of een cruiseschip (die laatste heeft een duizelingwekkend hoge uitstoot van zwaveldioxide, fijnstof, CO₂ en stikstofoxide). Het meest milieuvriendelijk zijn de touringcar en de trein. Wil je een reis met de trein maken naar een Europees land dan kun je boeken bij www.treinreiswinkel.nl en bij www.happyrail.com/nl

Voor de bus kun je kijken op het internet. Het aanbod binnen Europa is echt enorm. Fijne vakantie alvast!

